

Comentari als testimonis del Quadern

Per què vaig tornar a la fe

Suplement del Quadern núm. 159 de CiJ - (n. 195) - Febrer, 2009
R. de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.fespinal.com

Lluny de ser el resultat d'una planificació prèvia, l'elecció dels testimonis del quadern va ser, en gran part, cosa de l'atzar, ja que se'ls va anar trobant en virtut de certs contactes personals, o gràcies als suggeriments d'amics que coneixien persones apropiades per a l'ocasió. Es tracta d'un grup de persones reduït, que de ben segur que necessitaria un treball de camp molt més ampli, però que gaudeix tanmateix i com a mínim de l'avantatge que suposa la seva espontaneïtat i la seva diversitat.

De manera provisional, amb tot, entenem que permeten d'entreveure unes reflexions comparatives i d'apuntar unes modestes conclusions. Dividirem aquesta reflexió en tres camps.

1. La pèrdua de la fe

La pèrdua de la fe, rere l'Espanya "nacional-catòlica", sembla fruit d'un catolicisme més sociològic que vertader, i de l'ensenyament obligatori de la religió que la convertia en rutinària o en transmissora d'un déu de la por.

Dos testimonis constaten fins i tot que els grans valors vitals es treien d'un altre lloc (esplais o trobades en què el cristianisme adoptava una altra forma); cosa gairebé normal en un moment en què el Vaticà II ja havia denunciat, considerant-ho el gran mal del catolicisme del segle XX, la separació entre fe i vida. Aquesta

fe "aliena a la vida" no tenia futur: o estava destinada a desaparèixer gairebé inconscientment, com allò que cau pel propi pes, o a ser rebutjada amb rebel·lia i protesta; o bé, en els altres dos casos, no va poder resistir la intempèrie d'una universitat on, en plena joventut, es descobria la llibertat en tant que possibilitat i poder de "volar", i on hom ensopegava amb tot l'ateisme modern o amb les crítiques a la religió considerada "opi del poble". Són crítiques que semblaven creïbles per venir precisament de gent més compromesa amb els oprimits i més solidària que una església oficial, percebuda com a «intolerant i poc misericordiosa».

En alguns dels casos esmentats va ro-
mandre a dins el “rum-rum” que «potser
Déu deu ser una altra cosa»... Però era una
sospita estèril.

2. Crisi

2.1. Tots els retorns a la fe han passat
per una crisi que, de vegades, ha estat
molt dolorosa i que, en alguns casos, ha
estat doble: crisi de “destrucció” de l’es-
quema mental (del “xip”) amb què es vi-
via, d’una banda, i crisi per la recerca d’u-
na nova orientació (que mai no ve donada
immediatament), de l’altra.

2.2. Aquest tret és comú, però les his-
tòries d’aquesta crisi són diverses. En un
cas es va tractar només d’un malestar que
se sospitava que podria ser «una set de
Déu, sense saber encara si existeix en re-
alitat». En un altre cas, la crisi és molt més
força: és la sensació de «no ser feliç i te-
nir-ho tot» (i no el “tot” en el seu sentit
material, sinó fins i tot des del punt de vis-
ta afectiu i axiològic de la pròpia vida).
Aquesta sensació provocava angoixa, ja
que «sense esperança hom acaba esdeve-
nint només un cor cuirassat» per a no ser
ferit, però al qual la seva pròpia cuirassa
protectora acaba «tornant incapaç de don-
nar tot l’amor que porta a dintre».

En la tradició cristiana són coneguts
molts altres casos d’aquest nivell en la cri-
si, i podem assegurar que és una nit molt
fosca, nit que molta gent prefereix eludir
agafant-se al clau roent d’una postmoder-
nitat que només sap dir que «això és el
que hi ha i et faràs encara més mal si t’en-
caparres a buscar més...». Potser en el tes-
timoni que narra el nostre quadern l’o-
rientació de la pròpia vida cap a la lluita
per la justícia i pels oprimits va actuar se-
cretament com allò que els antics anome-
naven «preparació evangèlica», que va
evitar que la crisi portés a la desesperació.

En la resta de casos, la crisi de la man-
ca de creença va ser diferent: el propi es-
quema mental es va ensorrar en cinc mi-
nuts davant del mausoleu de Lenin, que
al costat de la constatació que l’ateisme
també té “opis del poble” (“ídols”), va
evocar l’experiència ja llunyana del pro-
pi rebuig de la fe precisament perquè la
considerava opi del poble. I l’autora co-
menta molt bé no només que aquesta ex-
periència va ser com «un còctel Molotov
en mans de Déu» (que no va construir res
de positiu, però en canvi ho va deixar tot
esquarterat), sinó també que ella va des-
cobrir que la religió no és opi del poble,
però que «tampoc no és la mestressa de
Déu!».

Finalment, hi ha la crisi de l’autodes-
trucció provocada per l’heroïna. Aquell
«vol de la llibertat» que s’intuïa amb tan-
ta evidència en entrar a la joventut va aca-
bar esdevenint el mite grec d’Ícar, a qui,
a mesura que pujava volant, l’acostament
al sol de la llibertat va acabar per fondre-
li les ales. Va ser aquesta experiència de
«fins a on he arribat!», tan freqüent en
molts casos de drogoaddicció que es do-
nen entre nosaltres. En aquest cas, la pro-
tagonista va tenir la sort de rebre un bon
tractament físic i psicològic, que primer
va reconstruir el seu caràcter («em vaig
tornar més tolerant, més compassiva») i
que després va suposar una altra «prepa-
ració evangèlica», ja que se li va desper-
tar la «necessitat de ser purificada, sana-
da i perdonada».

2.3. En qualsevol cas, i malgrat la va-
rietat d’històries, el desig i la necessitat
de sentit semblen ser factors que han do-
nat lloc a molts processos de recerca o
de retorn. Aquest podria ser un factor co-
mú en tots els testimonis analitzats, jun-
tament amb una altra dada: que el retorn
a la fe no és, per regla general, un camí
fàcil.

3. Retorn

3.1. Un cop constatada la crisi i actívats el desig i la recerca de sentit, és possible trobar-se com el poble jueu: fora d'Egipte però en el desert. I el desert pot ser llarg. Aquesta sol ser una altra dada fonamental en aquest tipus de processos. I convé conèixer-la.

Seguint amb la imatge bíblica del desert, s'ha d'afegir que s'hi troben obstacles (per exemple, la sensació de molts creients que el testimoni qualifica de «carques, beats o impositius»). Precisament per això sol ser comuna a tots els testimonis (i també imprescindible, segurament) la trobada amb algun esdeveniment o testimoni que actua de mistagog o d'allò que els evangelis anomenen “signe”.

En les històries que comentem, aquests signes solen ser diversos, segons les situacions particulars de cadascú, en analogia amb el que expliquen els evangelis en les aparicions del Ressuscitat. En un dels casos va ser el suggeriment que «potser no ets tu qui busca Déu, sinó que és Déu que et busca a tu», amb la consegüent sorpresa increïble de constatar el fet de «ser tinguda en compte per Déu!». És un plor prolongat, però no compulsiu sinó «des de dins». En un altre cas, va ser l'estada en un lloc de pau i de silenci juntament amb l'acollida incondicional el que va proporcionar aquesta lliçó tan necessària: «trobar l'amor és quelcom que mai no arribarà a través de la raó», d'on se segueix que «vaig tornar perquè vaig voler». O també hi ha la comprensió que s'ha de fer un salt que, per raonable que sembli, no deixa de ser un salt: «dir que no sóc producte de l'atzar sinó d'un projecte de Déu» mai no serà conclusió d'una demostració lògica o matemàtica, encara que pugui considerar-se raonable d'acceptar «que Déu hagi creat criatures

obertes al Seu Misteri». O també el perdó i l'acollida de la pròpia família com a “sagrament” (senyal) que Déu pot ser així de misericordiós i de gratuït.

3.2. Un cop resolt el procés a través de signes molt diversos, tornem a trobar una coincidència que crida l'atenció en la descripció de la nova situació: «sensació de donar la volta al mitjà». «Gir de 180 graus». Un canvi que potser un mateix no percep però els altres sí («fins i tot la meua dona m'ho comenta»). I apaivagament del que ara es llegeix com a «set d'infinít» (el que els deixebles d'Emaús descobrien darrere de la trobada amb el Ressuscitat com a «deler del cor»), que mereix ser qualificat com «una de les experiències més belles de la meua vida».

3.3. També hi ha una certa coincidència en el fet que aquesta nova situació no és sense més un port d'arribada, sinó una tasca o un camí nou: «trobar Jesucrist és trobar-se a una mateixa, i capacita per a estimar».

Hi ha la sensació de “companyia” (malgrat que encara hi hagi nits i dubtes) i el descobriment de la importància de la comunitat per a la fe. O també la necessitat de formació i d'estudi juntament amb la tasca de com relacionar-se millor amb tothom... Tot això no són metes sinó camins; com el camí de la vida contemplativa que ens és descrit per la seva autora amb una doble característica: que ara és viscuda com descobria el propi Sant Agustí («per fi li vaig respondre», i d'aquí el títol «Història d'una seducció»), per una banda, i que no és concebuda com una retirada o una fugida sinó com quelcom que «quan s'ha experimentat ja no es pot callar», per l'altra.

3.4. Hem de notar amb tristesa, per a concloure, que tots els testimonis reconeixen el seu dolor per la imatge de l'Església actual, i per això que un d'ells

anomena el seu «pecat estructural». Encara que també se li reconeix el seu paper positiu en tant que dipositària i transmissora de l'inapreciable llegat de la Bona Notícia de Jesucrist sobre Déu.

Per a reflexionar

Aquest balanç dels textos suggereix encara altres punts de caràcter més teològic que demanen una reflexió més lenta i que aquí ens limitem a enumerar:

1. Va tenir molta raó Karl Rahner quan, en un text ja famós, va parlar de la importància de l'experiència espiritual avui, en una societat plural i no sociològicament cristiana. Sense ella es perd la fe, en entrar en un altre ambient. Amb ella pot recuperar-se fermament, encara que a l'hora de formular-se sempre es quedi curta.

2. També va tenir molta raó el màrtir de Hitler, Dietrich Bonhoeffer, quan va parlar de la fe «en un món no religiós», propugnant de distingir entre fe i religió, i preguntant-se com Crist podia ser «Senyor també dels no religiosos».

3. S'ha de reflexionar també sobre l'obstacle de la institució eclesiàstica: no sap transmetre sinó només imposar. I sembla que no li interessa comunicar l'experiència de Déu, sinó salvaguardar el seu poder institucional i imposar a la

societat el seu punt de vista. És el que avui alguns han començat a denominar «el talibanisme catòlic». Però el mal ve de tants segles enrere que no s'ha de pensar en una solució ràpida (més encara després del rebuig tàcit al Vaticà II en l'hora present)¹. S'ha d'aprendre a creure dins d'aquesta Església, lluitant per canviar-la però començant que la fe implica que Déu és més gran que ella.

4. També, com un obstacle paral·lel, convindrà destacar la vinculació de la fe amb la crueltat del món, en lloc de concebre-la com una fugida d'aquest mateix món: si Déu és amor en un món com aquest, ha de ser un amor «asimètric». I només se li pot ser fidel amb una opció clara per les víctimes d'aquesta història i una lluita per aconseguir la justícia per a elles.

5. Finalment, queda com a tema per a una reflexió més lenta la importància de les trobades: que si algú s'acosta sàpiga ser com el desconegut d'Emaús, que va fer que cremés un altre cop el cor d'aquells deixebles sense esperança.

Potser per aquí hi ha algunes pistes per a això que es va anomenar una «nova evangelització» i que sembla haver quedat en foc d'encenalls.

Cristianisme i Justícia

Febrer 2009

---

1. Val la pena reproduir aquestes paraules del teòleg francès J. P. Jossua OP, convertit ell també: «[Des de fa segles] l'Església catòlica està inevitablement mal construïda... Es pot lluitar en l'interior per fer-la evolucionar al màxim, gestionar espais de llibertat, donar responsabilitat, però és una il·lusió creure que es pot veritablement canviar l'estructura de l'Església... Hem tingut un papa evangèlic, hem tingut un concili extraordinari... i després veiem com tot torna al mateix punt... Tots aquests estadis crec que són estructurals. Però s'ha de viure allà dins, perquè hi ha l'evangeli, perquè hi ha l'Esperit, i intentar ajudar a trobar la seva llibertat. Però això no significa que puguem reformar per molt de temps un sistema tan cimentat, encara que tingui fissures...» (*El Ciervo*, juliol-agost 2008, pàg. 28).